

Dosarul nr. 2ra-1561/2021
2-18161050-01-2ra-16092021

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. S. Dimitriu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, Iu. Cotruță, V. Mihaila)

DECIZIE

08 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Aliona Miron
Iurie Bejenaru

examinând în ședință publică recursurile declarate de Elena Moroșan și de Elena Moroșan, reprezentată de avocatul Arina Țurcan-Donțu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Moroșan împotriva lui Ion Moroșan, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Buiucani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori,

și cererea reconvențională depusă de Ion Moroșan împotriva Elenei Moroșan, intervenient accesoriu Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copiilor minori,

împotriva deciziei din 15 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Moroșan Elena, reprezentată de avocatul Arina Țurcan-Donțu, și a fost menținută hotărârea din 17 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care acțiunea inițială depusă de Elena Moroșan a fost admisă parțial, iar acțiunea reconvențională depusă de Ion Moroșan a fost admisă integral,

c o n s t a t ă:

La 31 mai 2018 Elena Moroșan a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ion Moroșan, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Buiucani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la 01 august 2010 a încheiat căsătoria cu Ion Moroșan. Din căsătorie au doi copii minori comuni: xxxx, yyyyy locuind împreună pe str. xxxx.

A afirmat că, viața în comun cu pârâtul a eșuat. În luna august 2017, relațiile între ei s-au înrăutățit. Pârâtul a început să aibă atitudine indiferentă față de ea și necesitățile familiale. În familie au apărut certuri și neînțelegeri. Nu au găsit soluții comune în rezolvarea diferitor întrebări de familie.

A invocat faptul că, pârâtul o umilește, inclusiv în public, inițiază nemotivat certuri pe fon de gelozie, care pe parcursul timpului s-au agravat, o limitează în comunicarea cu familia sa (părinți, soră) și alte persoane.

A susținut că, certurile parțial se petrec în prezența copiilor, care suferă în urma lor, sunt stresați și plâng. Pârâtul împotrivește copiii contra sa, se adresează cu cuvinte indecente în adresa ei, o îmbrâncește.

A notat că, conform art. 2 din Codul familiei, relațiile familiale sunt guvernate inclusiv de principiile sprijinului reciproc moral, al soluționării pe cale amiabilă a tuturor problemelor vieții familiale, principii ce în mare parte lipsesc în relația lor.

A reiterat că, tentativele întreprinse în vederea ameliorării relațiilor între ea și pârât cu scopul schimbării comportamentului, atitudinii și păstrării familiei în viitor, nu s-au soldat cu succes, certurile au continuat, agravându-se. Pârâtul nu și-a schimbat atitudinea și comportamentul față de ea.

A mai menționat că, păstrarea familiei în continuare în astfel de circumstanțe a devenit imposibilă, din care considerente a decis definitiv să divorțeze de pârât.

A considerat că pe parcursul vieții în comun cu pârâtul nu au putut stabili un contact psihologic adecvat unei relații familiale. A ajuns la concluzia, că au devenit persoane străine, comun nu mai au nimic, în afară de copiii. Nu dorește menținerea familiei. Mai mult, se ocupă prioritar de educația și creșterea copiilor minori, din care considerente a solicitat determinarea domiciliului minorelor cu ea, copiii fiind puternic atașați și îi iubește mult.

A specificat că, acordarea termenului de împăcare în astfel de circumstanțe nu este necesar, litigii patrimoniale nu au.

A menționat că, potrivit art. 37 alin. (1) din Codul familiei, dacă soții au copii minori comuni, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 36 alin (2), sau în lipsa acordului la divorț al unuia dintre soți, desfacerea căsătoriei are loc pe cale judecătorească.

Reclamanta și-a întemeiat acțiunea în baza art. 37, 63, 74, 76 din Codul familiei, art. 5, 6, 7, 33, 33/1, 38, 85, 94, 96, 166-168, 256 din Codul de procedură civilă, Convenția Internațională cu privire la drepturile copilului, adoptată la 20 noiembrie 1989 la New-York, hotărârea Plenului CSJ RM nr. 4 din 15 aprilie 2013 „Privind practica judiciară de soluționare de către instanțele judecătorești a cauzelor referitor la încasarea pensiei de întreținere pentru copii și alți membri ai familiei”.

A solicitat Elena Moroșan desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copiilor minori cu ea, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori în sumă de 3000 de lei lunar pentru fiecare copil, cu începere din ziua depunerii cererii și până la majoratul copiilor, la eliberarea certificatului de divorț, să fie scutită de plata taxei de stat.

La 14 mai 2019, Ion Moroșan a depus acțiune reconvențională împotriva Elenei Moroșan cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copiilor minori.

În motivarea acțiunii reconvenționale a indicat că, viața în comun a eșuat, iar relațiile au devenit tensionate și înrăutățite ca urmare a certurilor improvizate de pîrîță și a infidelității ei.

A afirmat că, la 04 aprilie 2018, prietena pârâtei pe nume Alina, numele de familie nu îl cunoaște, era proprietara unui butic de jucării din piața „Delfin”, din str. Alba Iulia, mun. Chișinău, i-a transmis o chitanță de plată a energiei electrice în sumă de 135,39 de lei, pentru energia electrică consumată de către pîrîță în apartamentul care îl închiria de 3,5 luni, din bd. Gr. Vieru nr.29, ap. 2V și restanța pentru agentul termic a apartamentului respectiv, fapt ascuns de el și de familie. La moment a rămas șocat și au apărut dubii referitor la fidelitatea în familia sa, precum și sursa conflictelor inițiate de pîrîță.

A comunicat că, la 12 aprilie 2018, s-a adresat la ÎM „Orange Moldova” SA, cu cerere prin care a solicitat detaliile apelurilor de intrare și ieșire pe numărul de telefon, care era în bază de contract pe numele său, dar era în folosința pârâtei. Astfel, la 27 aprilie 2018, de către ÎM „Orange Moldova” SA, a fost eliberată informația, care este anexată la materialele cauzei, unde a observat că pârâta Elena Moroșan primește și efectuează apeluri pe un număr necunoscut, care ulterior a aflat cui îi aparține prin intermediul rețelelor de socializare „Facebook”. Acesta s-a dovedit a fi Nicolae Plukci, care printre altele îi era studentă la USEFS, unde dânsul avea cursul de lecții.

A relevat că, în perioada de timp 29 mai 2018 – 09 iunie 2018, pârâta a inițiat un conflict, l-a bruscat în prezența copiilor minori xxxx și yyyy, astfel, văzând caracterul agresiv al acțiunilor pârâtei și asupra copiilor, a fost nevoit să solicite ajutorul poliției, pentru a constata faptul expus. Astfel, prin metode necunoscute, conform materialelor dosarului contravențional, în baza art. 78¹ din Codul contravențional, el figura drept agresor, ceea ce nu s-a adeverit, procesul-verbal cu privire la contravenție a fost anulat de instanța de judecată, deoarece nu există faptul contravenției. La fel, în baza materialelor administrate de IP Buiucani, în urma incidentului respectiv, a mai fost pornită o cauză contravențională, în baza art. 78¹ din Codul contravențional, unde de fapt agresor și contravenient era pârâta Elena Moroșan.

A susținut că, la 19 iunie 2018, prin intermediul cancelariei Direcției pentru Protecția Copilului din sectorul Buiucani, al Primăriei municipiului Chișinău, a depus o plîngere în privința pîrîtei Elena Moroșan, unde a indicat că fiica sa Moroșan Ionela, care la moment era izolată și agresată psihic și fizic din partea soției sale, se află în situație de criză emoțională. Cererea respectivă a fost respinsă de către judecătorul Violeta Chisilița. Ulterior, drept răspuns, din partea pîrîtei a fost depusă o altă cerere de eliberare a ordonanței de protecție, care de asemenea a fost respinsă.

A mai menționat faptul că, la data de 25 iunie 2018, a plecat la odihnă împreună cu bunei și fiica minoră xxxxx. Deși, era achitată odihna și pentru fiica mai mică yyyy și pârâta Elena, ele au rămas acasă deoarece pîrîta a refuzat să meargă la odihnă împreună, iar yyyyyy i-a interzis categoric plecarea, deși s-a adresat preventiv, cu o lună înainte, atât pârâtei, cât și Departamentului Protecției Drepturilor Copilului să permită plecarea fiicei yyyyyy, cu ei la odihnă.

A specificat că, în luna iulie 2018, pîrîta Elena Moroșan, fără a se consulta cu dânsul în calitate de tată, a retras actele fiicei sale yyyyyy, de la Grădinița nr.186

Buiucani, din str. Deleanu, astfel au dispărut într-o direcție necunoscută. A fost privat de comunicare cu fiica yyyyy, atât el, cât și sora ei mai mare xxxxx, care a fost profund marcată de faptul că yyyyy nu își mai desfășoară activitatea în Grădinița nr. 186, care era în imediata apropiere de casă și școală, având anterior posibilitatea reală de a comunica între ele. În perioada respectivă, a avut întrevedere cu fiica sa yyy doar de 2 ori, în lunile iulie și august, iar fiicei yyyyy i-a fost interzis să-i comunice detalii despre noua locuință și grădiniță.

A notat că, la 26 august 2018, a fost anunțat de fiica sa minoră yyy, despre faptul că mama sa, pîrîta Elena Moroșan ar avea o relație amoroasă cu un domn pe nume Andrei pe care, din spusele minorei, pârâta îl alintă cu cuvîntul „Duțul meu”. De asemenea fiica sa minoră i-a comunicat faptul, că pîrîta Elena Moroșan gătește mîncare pentru acest bărbat și chiar l-a văzut în timpul nopții în pat cu mama sa. În acel moment, pîrîta Elena Moroșan, l-a acoperit pe Andrei cu plapuma și i-a comunicat fiicei yyyyy să nu-i spună tatălui nimic despre acest caz. După incidentul dat, 2 luni nu a mai putut face legătura cu pîrîta Elena Moroșan pentru a-și vedea fiica - yyyyyy.

A comunicat că, în luna septembrie 2018, fiica sa xxxxx, restabilind contul de VIBER la fostul telefon al mamei, cu același număr, au apărut conversațiile cu alți 2 cetățeni - Braga Rado și un oarecare Romanov. Cetățenii respectivi văzând că s-a activat viber-ul, au transmis cîte un mesaj ”ce mai faci?”.

A menționat că, pe lângă infidelitatea pîrîtei și violența promovată în familie, în conversația anexată la materialele dosarului, este prezentă o secvență din data de 03 decembrie 2018, ora 21:28, în care pârâta îi comunică următoarele: „dacă nu regret, scrii casa pe mine? Fămă sa am încredere în tine”, de asemenea în cadrul ședințelor de judecată unde s-a examinat ordonanța de protecție din 04 iulie 2018, cât și în cadrul proceselor contravenționale, care au avut loc la judecătorul Vasilisa Munteanu și Sergiu Ciobanu, în lunile septembrie 2018 și mai 2019, pârâta a comunicat clar că motivul conflictelor și a divorțului este nimic altceva decît partea patrimonială, referitor la bunurile mobile și imobile, care de fapt aparțin părinților reclamantului. Comunicarea respectivă a avut loc în cadrul audierilor în ședințele de judecată și pot fi probate prin înregistrările audio.

A adus la cunoștință că, pîrîta Elena Moroșan are un comportament discriminatoriu în privința fiicei mai mari, xxxxx. Astfel, iese la întrevedere cel mult o dată la 2 luni, înainte de ședințele de judecată. Totodată, la data de 23 ianuarie 2019, fiind ziua de naștere a fiicei sale yyy, pîrîta Elena Moroșan împreună cu mama sa Ana Danu, au sărbătorit jubileul de 6 ani ai fiicei sale. Sărbătoarea a avut loc acasă, în apartamentul închiriat, masa de sărbătoare fiind aranjată pe o masă de calcat (conform pozelor anexate), iar pe sora mai mare, yyyyy nici n-au invitat-o.

A invocat faptul că, a fost contactat de pîrîta întru a-i comunica că nu are resurse financiare suficiente pentru a organiza petrecerea zilei de naștere într-un local și la grădiniță. La data de 24 ianuarie 2019, văzând cele expuse de pîrîta, a mers la Grădinița nr. 137, din sect. Rîșcani, unde a organizat petrecerea convenită pentru fiica sa. La petrecerea respectivă, pârâta Elena Moroșan nu a participat, deși pretinde a fi o mamă grijulie și iubitoare.

A reiterat că, totodată, toată grija financiară este pe seama sa, la începutul văzând-o pe fiica mai mică yyyyy în ce mod era îmbrăcată, cu haine necălduroase,

sintetice, afară fiind temperatura de -3 grade, a mers cu ea și i-a procurat hainele necesare sezonului rece, fapt confirmat prin pozele anexate la materialele dosarului. Mai mult, personal le procură fetelor atât haine, cât și bijuterii, diverse daruri, hrană delicioasă, astfel creându-le confortul necesar de care au nevoie. Ionela fiind în particular, lipsită de cele nominalizate, deoarece există impedimente din partea pârâtei pentru a-i asigura un trai decent.

A susținut că, la fel, condițiile de trai care le poate asigura copiilor, sunt net superioare celor care le asigură pârîta. Or, la materialele dosarului este prezentat un contract de locațiune între pârîta și Stepania Motornii, care, printre altele are o scadență foarte apropiată, 07 iulie 2019, fără a fi prevăzută clauza de prelungire a prezentului contract. Apartamentul închiriat de pârîta este unul foarte mic, au fost dat în folosință prin actul de predare-primire doar 4 scaune și o masă, deși a fost folosită masa de călcat pentru ziua de naștere. Iar cele 2 paturi date în folosință, nu permit minimul confortului necesar pentru toți membrii familiei.

A specificat că, potrivit informației prezentate de către Rectorul universității USEFS, Veaceslav Manolachi și contabilul-șef, Margareta Popov, pârîta Elena Moroșan a activat în funcția de contabil-casier la cantina universității în perioada 01 septembrie 2015 – 15 ianuarie 2019 și a demisionat din propria inițiativă. Salariul mediu lunar al pârîtei constituia suma de 4861 de lei. Actualmente, pârîta nu dispune de un loc de trai asigurat, nici de un salariu convenit pentru a se putea întreține, cu atât mai mult întreținerea a 2 copii minori, care necesită surse financiare în viața de zi cu zi, cum ar fi o hrană decentă, haine, încălțăminte, rechizite, excursii, odihnă și agrement.

În actele anexate de partea pârîta, au fost prezentate o serie de confirmări bancare referitor la transferurile efectuate de către Anastasia Nistor, care le consideră ca nefiind o sursă de existență stabilă, or, nu a fost probat acest fapt, transferurile respective pot fi catalogate drept împrumuturi, care pârîta va fi nevoită să le ramburseze. Nu sunt cunoscute toate circumstanțele acordării acestor sume de bani, iar instanța de judecată urmează să ignore aceste înscrisuri la adoptarea unei hotărîri.

Referitor la condițiile de trai pe care dînsul, în calitate de părinte și tată le poate asigura, a comunicat faptul că, este unicul fiu al părinților, care printre altele își iubesc nespuse de mult nepoatele, este în posesia a 2 apartamente, respectiv cu 2 dormitoare și cu 3 dormitoare, living, bloc sanitar, bucătărie și balcoane și cele necesare. Astfel, fiind asigurată fiecărui copil odaia sa. Mai mult, are loc finisarea internă a casei de locuit la sol din com. Grătiești, mun. Chișinău, cu 3 nivele, care dispune de 7 dormitoare. Numai dormitoarele copiilor constituie 30 m.p. casa este asigurată cu toate cele necesare, toate conexiunile, zonă verde, teren de joacă, curte, terasă piscină și băut pentru copii.

A învederat că, au avut loc convorbiri educaționale cu pârîta și Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului, ceea ce denotă faptul că nu este pregătită suficient pentru a putea asigura atât o educație corespunzătoare, cât și un exemplu demn de urmat în viață.

A relevat că, actualmente fiicele sale sunt în situația de a locui separat. Acestea fiind afecționate una de alta, suportă un stres greu de imaginat la așa o vârstă fragedă. Totodată, fiica mai mică yyyyyy, i-a comunicat că în luna martie 2019, pârîta îi spunea că „mama e una, dar tăticii pot fi mai mulți”.

A considerat că, la adoptarea hotărârii instanța va analiza minuțios circumstanțele speței în cauză, asigurând un viitor decent copiilor.

A menționat faptul, că dispune de cele necesare pentru a asigura un trai decent copiilor săi. Este caracterizat pozitiv atât la locul de trai, cât și în cadrul serviciului, care printre altele este unul din domeniul învățămîntului. Nu consumă produse tutungiere și alcoolice. Posedă studii superioare în domeniul medicinei, juridice și psiho-pedagogice. Sumând toate acestea, a considerat că poate asigura o copilărie frumoasă fiicelor, un trai decent și un viitor prosper.

În baza art.42 alin. (2), 172 din Codul de procedură civilă, art.2, 33, 35, 37, 38, 54, 63 din Codul familiei, art.8 din Legea privind drepturile copilului, a solicitat desfacerea căsătoriei încheiate între reclamantul Ion Moroșan și pârâta Elena Moroșan, înregistrată și trecută în registrul actelor de stare civilă la nr. 568 de către OSC mun. Chișinău din 01 august 2010, a transmite lui Ion Moroșan pentru educație și întreținere fiicele minore: xxxxx și yyyyy.

Prin hotărârea din 17 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost admisă parțial acțiunea inițială depusă de Elena Moroșan în partea în care se referă la desfacerea căsătoriei, în rest acțiunea inițială a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

A fost admisă integral acțiunea reconvențională depusă de Ion Moroșan împotriva Elenei Moroșan și a fost desfăcută căsătoria încheiată între Ion Moroșan și Elena Moroșan (anterior - Danu), la OSC municipiul Chișinău, înregistrată sub nr. 568, la data de 01 august 2010. A fost stabilit domiciliul copiilor minori: xxxxx și yyyyyy - cu tatăl acestora, Ion Moroșan. A fost încasată de la Ion Moroșan și Elena Moroșan, taxa de stat pentru eliberarea certificatului de divorț în cuantum de 1000%, adică suma de 200 de lei, câte 100 de lei de la fiecare.

La 18 martie 2021 și suplimentar la 07 mai 2021 Elena Moroșan, reprezentată de avocatul Arina Țurcan-Donțu a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 17 martie 2021 și emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii depuse de Elena Moroșan și de respingere a acțiunii reconvenționale.

Prin decizia din 15 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Elena Moroșan, reprezentată de avocatul Arina Țurcan-Donțu și a fost menținută hotărârea primei instanțe.

La 30 iulie 2021, Elena Moroșan a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii inițiale și de respingere a acțiunii reconvenționale.

La 17 septembrie 2021, prin intermediul adresei electronice, Elena Moroșan, reprezentată de avocatul Arina Țurcan-Donțu a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii inițiale depuse de Elena Moroșan și de respingere integrală a acțiunii reconvenționale depuse de Ion Moroșan.

În motivarea recursurilor au indicat că, nu sunt de acord cu decizia instanței de apel, deoarece este neîntemeiată și pasibilă de a fi casată.

Au susținut că, atât prima instanță, cât și instanța de apel la emiterea soluțiilor adoptate au încălcat și au aplicat eronat normele de drept material prin interpretare

în mod eronat a legii, prin aplicarea unei legi care nu trebuia să fie aplicată, aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, fiind comise erori grave din partea instanței de apel care a dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Au susținut că normele de drept material au fost încălcate și aplicate eronat atât de către prima instanță, cât și de către instanța de apel prin interpretarea eronată a prevederilor art. 63 din Codul familiei în partea ce ține de condițiile de eligibilitate ce urmează a fi întrunite de părinți la stabilirea domiciliului copiilor minori. La adoptarea hotărârilor pronunțate au pus la bază doar condițiile materiale ale părinților, fiind neglijată ceilalți indicatori prevăzuți de art. 63 din Codul familiei.

În primul rând, au subliniat că prin natura legăturii dintre copii și părinți este incorect și discriminatoriu a privilegia un părinte față de altul, în raport cu copiii lor comuni.

Drept justificare a deciziei de stabilire a domiciliului copiilor minori cu tata, intimatul Ion Moroșan, atât în instanța de fond cât și în instanța de apel a invocat condițiile de trai și situația materială a părinților, care deși ambii au loc permanent de trai sunt angajați în câmpul muncii, instanța de fond îl favorizează pe intimat, dat fiind că acesta deține mai multe imobile cu suprafață mai mare și că este mai bine plătit. Aceste constatări duc la ideea că la emiterea hotărârilor contestate instanțele s-au ghidat doar pe aspectul material, fără a ține cont de necesitățile reale ale copiilor și drepturile legale ale părinților de a participa la creșterea și educarea copiilor săi, fără discriminare pe criteriu de avere.

Au atras atenția instanței de recurs că recurenta Elena Moroșan întrunește toate condițiile de eligibilitate indicate în art. 63 din Codul familiei pentru ca domiciliul copiilor minori să fie stabilit cu ea, concluzii ce rezultă din cumulul probelor administrate la actele cauzei și care nu au fost luate în considerare de către instanța de apel și anume că Elena Moroșan dispune de toate posibilitățile materiale și morale de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copiilor.

În contextul celor expuse, recurenta respinge argumentele instanței de apel și a celei de fond precum că din mediul familial al intimatului ar fi mai favorabil copiilor decât cel al mamei.

A mai susținut că Elena Moroșan este responsabilă și implicată în dezvoltarea copiilor.

Mai mult, instanțele de judecată nu au ținut cont de faptul că intimatul Ion Moroșan în loc să faciliteze comunicarea mamei cu fiica yyyyy, împiedică comunicarea recurentei cu copiii săi, a înaintat în mod repetat cereri privind aplicarea ordonanței de protecție, ambele fiind respinse de către instanță. Deși, încheierile prin care s-au respins cererile privind aplicarea ordonanței de protecție sunt prezente la materialele cauzei și reprezintă autoritate de lucru judecat, instanța de apel nu le-a dat apreciere acestor hotărâri, aplicând eronat normele de drept ce vizează autoritatea de lucru judecat.

Au mai susținut că, instanța de apel și cea de fond au dat o apreciere eronată interesului superior al copiilor minori, limitându-se la transcrierea normelor de drept și a jurisprudenței CEDO, fără a aprecia probele din dosar.

Conjunctura descrisă profilează faptul că instanța de apel a examinat superficial materialele cauzei, iar drept consecință a interpretat și aplicat în mod eronat normele

de drept material și procedural pertinente speței, fapt ce a succedat adoptarea unei soluții nemotivate. Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce în speță lipsesc.

Au invocat că concluziile instanței de apel și a celei de fond contrazic circumstanțele în fapt, au lăsat fără de apreciere probele/înscrierile prezentate. Instanța de apel a respins abuziv cererea de apel depusă de Elena Moroșan, fiind făcută abstracție de exigențele legale, practica judiciară națională și constatările CEDO în materia protecției copiilor și respectarea drepturilor fiicelor minore de a crește alături de mama lor care le poate oferi un mediu sigur și protectiv.

Au relevat că la adoptarea deciziei în partea stabilirii domiciliului copiilor minori cu intimatul, instanța de apel nu a ținut cont de declarațiile copilului yyyyyyy, concluziile specialistului psiholog și nici de rapoartele de evaluare psihologică prezentate de autoritatea publică Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică atrasă în baza art. 74 din Codul de procedură civilă, fiind dată o apreciere eronată acestor probe. Toate aceste probe au relevat prezența atașamentului între mamă și fiicele minore.

Au menționat că, atât prima instanță, cât și instanța de apel au neglijat prevederile legale ce țin de obligația motivării hotărârii.

La 26 octombrie 2021, Elena Moroșan și reprezentantul acesteia, avocatul Arina Țurcan-Donțu, au depus argumente suplimentare pe marginea recursului invocând că normele de drept material au fost încălcate și aplicate eronat atât de către instanța de fond, cât și de către instanța de apel prin interpretarea eronată a legii și anume a prevederilor art. 63 din Codul familiei în partea ce ține de condițiile de eligibilitate ce urmează a fi întrunite de părinți la stabilirea domiciliului copiilor minori.

La adoptarea hotărârilor pronunțate instanțele au pus la bază doar condițiile materiale ale părinților, fiind neglijată ceilalți indicatori prevăzuți de art. 63 din Codul familiei.

Au susținut că au fost interpretate în mod eronat și prevederile art. 73 din Codul familiei în partea ce ține de examinarea cauzei privind educația copiilor în absența autorității tutelare.

La fel, instanțele de judecată ierarhic inferioare au interpretat în mod eronat prevederile art. 123 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în ceea ce vizează autoritatea lucrului judecat.

De asemenea, au susținut că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară fiind comise erori grave din partea instanței de apel, cât și a primei instanțe, care au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

La 16 septembrie 2021 și 21 septembrie 2021, în adresa lui Ion Moroșan, Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Buiucani, Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică au fost expediate copiile cererilor de recurs depuse de Elena Moroșan și de reprezentantul acesteia, avocatul Arina Țurcan-Donțu cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d.178, 196, vol. III).

La 15 octombrie 2021, Ion Moroșan și reprezentanții acestuia avocații Marin Aftenii și Alexandru Bodrug, au depus referință, prin care au solicitat respingerea recursurilor declarate de Elena Moroșan și de reprezentantul acesteia, avocatul Arina Țurcan-Donțu ca fiind inadmisibile.

La 01 octombrie 2021, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică a depus referință, prin care și-a manifestat implicarea și acordarea de suport pentru fiecare caz în parte, acționând în interesul superior al copiilor minori, implicând profesionalism și corectitudine.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost comunicată părților, prin intermediul adresei electronice la 17 august 2021 (f. d. 139, vol. III).

Astfel, recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 01 decembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursurile admisibile și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Astfel, ținând cont de complexitatea cauzei Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a invitat participanții la proces în ședință publică pentru a se pronunța asupra problemelor de legalitate invocate în recurs.

Recurenta Elena Moroșan și reprezentantul acesteia, avocatul Arina Țurcan-Donțu, în ședința instanței de recurs, au susținut recursurile declarate și au solicitat admiterea acestora, casarea hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii inițiale și respingere a acțiunii reconvenționale.

Intimatul Ion Moroșan și reprezentanții acestuia avocații Alexandru Bodrug și Marin Aftenii în ședința instanței de recurs, au solicitat respingerea recursurilor și menținerea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe.

În ședința instanței de recurs nu s-a prezentat reprezentantul intervenientului accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sect. Buiucani, însă a depus cerere prin care a solicitat examinarea cauzei în absența sa.

Reprezentantul intervenientului accesoriu Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, Tatiana Lungu, în ședința instanței de recurs, a pledat pentru emiterea unei hotărâri judecătorești în interesul superior al copiilor.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile întemeiate și care urmează a fi admise, casată parțial decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel în partea casată, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Iar, în conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că la 01 august 2010 a fost încheiată căsătoria între Elena Moroșan și Ion Moroșan (f.d. 7, vol. I).

În căsătorie s-au născut doi copii: xxxxxx și yyyyyy (f.d. 9-10, vol. I).

Din actele cauzei și anume din cererea de chemare în judecată depusă de Elena Moroșan, cât și din acțiunea reconvențională depusă de Ion Moroșan, ambii părinți au solicitat stabilirea domiciliului copiilor minori Beatricie Moroșan și Ionela Moroșan, anume a ambilor copii cu fiecare din ei, fiecare din ei înaintând argumentele sale pe care le consideră pertinente în susținerea acestei pretenții.

Conform art. 52 din Codul familiei, copilul are dreptul să comunice cu ambii părinți, cu bunicii, frații, surorile și cu celelalte rude. Desfacerea căsătoriei părinților, nulitatea ei sau traiul separat al acestora nu afectează drepturile copilului. În cazul când părinții au domiciliul separat, copilul are dreptul să comunice cu fiecare dintre ei.

De altfel, în cauză sunt incidente și prevederile art. 52 alin. (1), art. 53 și art. 61 Codul familiei, care indică că desfacerea căsătoriei părinților, nulitatea ei sau traiul separat al acestora nu afectează drepturile copilului; copilului i se garantează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime. Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului se asigură și sunt apărare de părinți.

În baza art. 63 alin.(1)-(3) din Codul familiei, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. Dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.) La determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul

autorității tutelare teritoriale în cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

În acest sens, se reține și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, articolul 8 al Convenției, care include dreptul unui părinte de a beneficia de măsuri necesare în vederea reunirii cu copilul său și obligația autorităților naționale de a le întreprinde.

Autoritățile trebuie să aibă în vedere interesele, drepturile și libertățile acestor persoane, în special interesul superior al copilului.

Totodată, Curtea a statuat că pentru identificarea interesului superior al copilului într-un anumit caz, trebuie să se țină cont de două aspecte: - în primul rând, este în interesul suprem al copilului ca legăturile sale cu familia să fie menținute, cu excepția cazurilor în care condițiile familiale nu permit acest lucru; - în al doilea rând, este în interesul superior al copilului ca acesta să se dezvolte într-un mediu sigur și liniștit.

Reieșind din normele de drept material enunțate, instanța de recurs menționează că la stabilirea domiciliului copilului minor cu unul din părinți, precum și în determinarea interesului superior al copilului se ia în considerare: nevoile de dezvoltare fizică, psihologică, de educație și sănătate, de securitate și stabilitate și apartenență la o familie; opinia copilului, în funcție de vârsta și gradul de maturitate; istoricul copilului, având în vedere, în mod special, situațiile de abuz, neglijare, exploatare sau orice altă formă de violență asupra copilului, precum și potențialele situații de risc care pot interveni în viitor; capacitatea părinților sau a persoanelor care urmează să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului de a răspunde nevoilor concrete ale acestuia; menținerea relațiilor personale cu persoanele față de care copilul a dezvoltat relații de atașament.

La solicitarea primei instanțe, Direcția pentru protecția drepturilor copilului Buiucani, mun. Chișinău a evaluat condițiile sociale și de trai ale părinților, concluzionând că atât Ion Moroșan, cât și Elena Moroșan pot oferi condiții optime de trai, de dezvoltare și educare pentru copiii xxxx și yyyyyy (f.d.134, vol. II).

Astfel, în circumstanțele în care ambii părinți atât Ion Moroșan, cât Elena Moroșan pot oferi condiții optime de trai, de dezvoltare și educare pentru copiii xxxxxx și yyyyyy, Colegiul lărgit consideră că la aprecierea părintelui cu care se va stabili domiciliul copiilor minori instanța de judecată va ține cont în primul rând de principiul asigurării și promovării cu prioritate a interesului superior al copilului.

Din materialele cauzei, cât și din explicațiile părților, coroborate cu avizul-concluzie al DPDC Buiucani, rezultă că din momentul separării soților și pînă la moment minora xxxxxxxx locuiește cu tatăl Ion Moroșan, iar minora yyyyyy locuiește cu mama Elena Moroșan.

Totodată, conform Avizului DPDC Buiucani, mun. Chișinău, întocmit în baza verificării condițiilor de trai ale părinților, se concluzionează că condițiile de trai ale ambilor părinți permit creșterea și educare copiilor minori (f.d. 134, vol. II).

S-a conchis și faptul că mama și tata sunt figuri importante, care au rol decisiv în dezvoltarea emoțională și socială a copilului, atât timp cât călitatea interacțiunilor lor va condiționa călitatea relațiilor sociale. Interesul superior al copilului reclamă menținerea acestuia cît mai mult timp într-un mediu familial normal și echilibrat în prezent ambilor părinți, pentru că riscul ruperii echilibrului sufletesc al acestuia este

foarte mare odată cu încredințarea sa unuia sau altuia dintre părinți. De aceea, după separarea părinților menținerea încurajarea relației copilului cu părintele cu care minorul locuiește în mod statornic, devine viu pentru dezvoltarea sa normală. Interesul superior al copilului, în general, este legat de posibilitatea de a putea accesa nelimitat pe ambii părinți pentru a putea dezvolta relații echilibrate și armonioase cu ambii părinți (f.d. 134, vol. II).

S-a mai stabilit că, minorele au o vîrsta de 9 și 11 ani, minora Ionela, locuiește împreună cu mama Elena Moroșan, cu concubinul acesteia Eugeniu Belecci și mama acestuia Liubovi Vieru, într-un apartament constituit din 3 odăi locative, 47 metri pătrați (f.d. 138 V. II), bucătărie, antreu și bloc sanitar, care aparține cu drept de proprietate lui Liubovi Vieru, situat în mun. Chișinău, xxxxxx.

Totodată, Moroșan Ion locuiește împreună cu minora xxxxx și bunica paternă Raisa Moroșan, într-un apartament cu 3 odăi 97 metri pătrați (f.d. 135 Vol. II), care-i aparține cu drept de proprietate.

Din concluziile Rapoartelor de evaluare psihologică a copiilor: nr. 26 și 27 din 20 decembrie 2019, întocmite de Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică din cadrul Ministerului Educației, ambelor minore expun atașament similar față de părinții acestora - părțile în proces, cu unele predilecții care sunt determinate de locul de aflare momentană a copiilor (cu tata sau cu mama) existând totuși anumite diferențe ce exced aceste momente de ordin psihologic, totodată, ambele surori exprimă cea mai semnificativă atașare reciprocă una față de alta, ceea ce, coroborat cu principiul neseperării fraților de surori.

Astfel, din cele două rapoarte se poate evidenția la aspectul atașamentului de părți următoarele:

- Ce ține de minora yyyyyy (care la moment se află la domiciliul mamei):

Relația copilului cu mama: este caldă, pozitivă, apropiată, deschisă; mama este percepută de fetiță ca figura de atașament a copilului; fetița afirmă că se simte bine cu mama și își dorește să locuiască împreună cu ea și sora sa, xxxx; d-na Moroșan prezintă abilități parentale suficient dezvoltate pentru creșterea și educarea copilului; în proces de evaluare nu au fost constatate elemente de alienare parentală.

Relația copilului cu tata: în procesul evaluării fetița a avut o relație pozitivă cu tata, s-a implicat în activitățile de joc, a cooperat cu acesta; nu au fost evidențiate sentimente negative îndreptate față de tată; yyyyy povestește despre activitățile la care a participat tatăl ei și totodată, implicarea lui în creșterea și educarea ei; dl Moroșan prezintă abilități parentale suficient dezvoltate pentru creșterea și educarea copilului; în evaluare nu au fost evidențiate elemente de alienare parentală (f.d. 74, vol. II).

- Ce ține de minora xxxxxx care la moment se află la domiciliul tatălui:

Relația copilului cu mama: este rece, distantă, rezervată, aparent lipsită de afecțiune; mama este percepută de fetiță ca persoana care a abandonat și a trădat familia; pe parcursul evaluării, copilul a avut o relație pozitivă cu mama, deși a manifestat instabilitate emoțională (râs, fără motiv).

Totodată, nu au fost evidențiate sentimente negative orientate față de mama; d-na Moroșan prezintă abilități parentale suficient dezvoltate pentru creșterea și educarea copilului; în proces de evaluare nu au fost evidențiate elemente de alienare

parentală, cu excepția faptului că d-na Moroșan comentează/adresează întrebări privind situația de acasă.

Relația copilului cu tata: este caldă, pozitivă, apropiată, deschisă; tata pare principala figură de atașament a copilului; fetița îl percepe pe tata ca o persoană semnificativă din viața sa, care se ocupă de educația și dezvoltarea armonioasă a ei; Beatrice are momente în care își exprimă dorința de reunire a familiei, dar cu toate acestea înțelege situația reală a familiei sale și optează să domicilieze împreună cu tata și sora sa, Ionela; d-nul Moroșan prezintă abilități parentale suficient dezvoltate pentru creșterea și educarea copilului; nu au fost evidențiate elemente de alienare parentală, cu excepția faptului că d-nul Moroșan consideră că fetița nu are nevoie nimic de la mama și nu poate fi obligată să o vadă dacă ea nu dorește.

Se mai reține că instanța de apel la solicitarea părților, a acceptat audierea copiilor minori, xxxxxx și yyyyyy, care aveau vârsta respectiv 10 ani și 8 ani.

Astfel, din explicațiile copilului minor xxxxxx, date în ședința instanței de apel, rezultă că aceasta a declarat că la moment locuiește cu tata, o iubește mult pe sora sa Ionela și că dorește să locuiască împreună cu sora sa și cu tatăl ei. Cu mama sa nu dorește să locuiască, deoarece ea a plecat de acasă și locuiește cu persoane străine, nu vrea să locuiască în aceeași casă cu oameni pe care nu i-a văzut niciodată.

De asemenea, din declarațiile minorei yyyyyy, date în ședința instanței de apel, rezultă că aceasta își iubește mult părinții și pe surioara sa și că dorește să locuiască în continuare împreună cu mama și surioara xxxxx.

Astfel, evaluând declarațiile copiilor în raport cu celelalte probe, instanța de apel corect a stabilit că minora xxxxxx, care la moment se află la domiciliul tatălui, dorește să locuiască împreună cu sora sa și tata, referitor la relația cu mama a declarat că de când locuiește cu tata, mama nu o sună deloc, relațiile între ele sunt reci.

Minora yyyyyy deși a declarat că dorește în continuare să locuiască cu mama, a menționat că își iubește mult ambii părinți, cât și pe surioară.

Examinând cauza prima instanță, cât și instanța de apel au stabilit domiciliul copiilor minori cu tata Ion Moroșan, bazându-se pe faptul că ultimul dispune de condiții de trai mai bune, decât mama Elena Moroșan.

Este de menționat că din conținutul cererilor de recurs declarate de către Elena Moroșan și de reprezentantul acesteia avocatul Arina Țurcan-Donțu, rezultă că acestea au invocat dezacordul cu decizia instanței de apel doar în partea prin care a fost respinsă cerința Elenei Moroșan din acțiunea inițială cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori xxxx și yyyyyy cu mama și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori xxxxxx și yyyyy și admiterii cererii reconvenționale depusă de Ion Moroșan, determinării domiciliului copiilor minori xxxxx și yyyyy cu tata – Ion Moroșan.

Verificând legalitatea deciziei în partea contestată în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, instanța de recurs constată că soluția a fost dată de către instanța de apel fără elucidarea pe deplin a circumstanțele cauzei și fără determinarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt sub toate aspectele invocate.

În susținerea acestei concluzii se vor reține prevederile art. 373 alin. (1) și (2) CPC, potrivit cărora instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea

ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

La caz, se constată că instanța de apel, a reținut în linii generale ca temei de admitere a cerințelor înaintate de Ion Moroșan din acțiunea reconvențională cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori xxxxxxx și yyyyyy cu tata – Ion Moroșan, faptul că în interesul superior al copiilor minori xxxxxx și yyyyy este necesar de a le stabili domiciliul cu tata Ion Moroșan.

În același timp, se atestă că ajungând la o astfel de concluzie, instanța de apel a trecut cu vederea și nu a elucidat argumentele Elenei Moroșan precum că copiii minori xxxxxx și yyyyyy sunt atașate de mama Elena Moroșan și că fiica yyyyyy fiind audiată în cadrul ședinței de judecată a instanței de apel și-a exprimat dorința de a rămâne cu mama.

Tot aici instanța de recurs mai reține că, copii minori o perioadă îndelungată locuiesc separat, fiecare din ei s-au acomodat cu mediului și membrii familiei cu care locuiesc în această perioadă, fapt ce incontestabil ar putea influența opinia acestora expusă în Rapoartelor de evaluare psihologică a copiilor: nr. 26 și 27 din 20 decembrie 2019, întocmite de Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică din cadrul Ministerului Educației.

Or, potrivit art. 54 Codul familiei, în redacția Legii nr. 112 din 9 iulie 2020, în vigoare din 14 august 2020, copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

Astfel, în acest scop, copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedura din legislația națională, care stabilește posibilitatea audierii minorului în prezența pedagogului, cât și în prezența părinților.

Așadar, prin prisma acestor prevederi legale, deși instanța de apel a audiat copiii minori, însă de atunci pînă la moment a trecut mai mult timp, copii au locuit separat, instanța de apel urmează să stabilească posibilitatea audierii repetate a opiniei copilului minor yyyyyy asupra problemelor care îi ating interesele, reieșind din vârsta și gradul ei de maturitate.

Acest drept al minorului este consfințit și pe plan internațional, prin prisma prevederilor art. 12 din Convenția ONU privind drepturile copilului adoptată la 20 noiembrie 1989, la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 prin care statele părți garantează copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Or, reieșind din prevederile legislației, la stabilirea locului de trai a copiilor urmează de ținut cont de atașamentul și afecțiunea pe care o simte sora mai mică față

de sora sa mai mare și viceversa, precum și afecțiunea acesteia față de părinți, astfel urmând a fi identificată situația locativă care ar contribui la echilibrul emoțional și starea de bine a copilului.

De altfel, verificarea împrejurărilor sus-menționate devine inevitabilă și dat fiind faptului că instanței de judecată îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată, cât și atașamentul față de frați și surori, astfel interesul superior al copilului fiind singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Aici instanța de recurs menționează că, în cadrul ședinței instanței de recurs părțile au prezentat mai multe variante de tranzacții de împăcare, unde în una din variante recurenta Moroșan Elena își exprimă doleanța ca un copil, yyyyyy, să fie stabilit la domiciliul ei, iar xxxxxx să fie stabilit la domiciliul tatălui, Ion Moroșan.

Dat fiind faptul că instanța de recurs verifică legalitatea hotărârii atacate în limitele invocate în recurs, fără a administra și a aprecia noi dovezi, consideră că instanța de apel la rejudecarea apelului urmează să dea apreciere probelor administrate și să concretizeze opinia părților în proces referitor la stabilirea domiciliului copiilor minori, reieșind din circumstanțele actuale ale cauzei.

Distinct de aceste constatări, se stabilește că soluția instanței de apel, în partea contestată, nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță, respectiv, instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege, fapt ce dictează remiterea cauzei la rejudecare.

Astfel, toate aceste circumstanțe duc la casarea deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în partea contestată.

În concluzie și în sensul art. 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Astfel fiind, se impune admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea contestată și trimiterea cauzei în partea dată spre rejudecare în instanța de apel pentru a se asigura părților o judecare efectivă a cauzei în ordine de apel, ca garanție a legalității și temeiniciei actului judecătoresc care va fi adoptat.

Dat fiind faptul că hotărârea primei instanțe în partea desfacerii căsătoriei a fost menținută prin decizia instanței de apel, iar în partea dată decizia instanței de apel nu a fost contestată cu recurs, instanța de recurs consideră oportun, prin prisma prevederilor art. 442 alin. (1) CPC, de a nu se expune privitor la legalitatea sau ilegalitatea acesteia în partea necontestată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de Elena Moroșan și de Elena Moroșan, reprezentată de avocatul Arina Țurcan-Donțu.

Se casează parțial decizia din 15 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Moroșan împotriva lui Ion Moroșan, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Buiucani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori și încasarea pensiei de întreținere a copiilor minori, și cererea reconvențională depusă de Ion Moroșan împotriva Elenei Moroșan, intervenient accesoriu Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copiilor minori, și anume în partea prin care au fost respinse cerințele Elenei Moroșan din acțiunea inițială cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori xxxxxx și yyyyy cu mama, admisă cererea reconvențională a lui Ion Moroșan, determinat domiciliul copiilor minori cu tata – Ion Moroșan, cu remiterea cauzei în partea dată spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Aliona Miron

Iurie Bejenaru